

## جستاری در فقه اللغة و ریشه‌شناسی واژگان یزدی

فخرالسادات خامسی همامنه\*

مدرس دانشکده فنی حضرت رقیه یزد

دانشجوی دکتری ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد

### چکیده

آشنایی با ذخیره‌های واژگانی گویش‌های ایرانی و کوشش و کنش زبانی گویشوران، راهی مناسب جهت جایگزینی وام‌واژه‌های بیگانه با برابرهای اصیل فارسی است و بی‌تردید غنی‌سازی گنجینه واژگان زبان فارسی را به دنبال خواهد داشت. یکی از شاخصه‌های مهم در بحث گویش‌ها، ادامه حیات بسیاری از واژگانی است که با حفظ لفظ و معنا یا پذیرش تغییراتی اندک از زبان‌های کهن به یادگار مانده‌اند. این فراروند، در گروه مرکزی گویش‌های ایرانی مانند گویش یزدی مشهودتر است. وفاداری گویش یزدی به نگهداری بسیاری از صورت‌های آوایی و واژگانی زبان‌های کهن ایرانی، زائیده عوامل متعددی است که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، حضور به‌دینان در این شهر تاریخی است.

این جستار اختصاص به موضوعات مورد اشاره دارد و پس از درآمد کوتاهی در زمینه لزوم ریشه‌شناسی واژگان، ابتدا تأثیر فرهنگ به‌دینان بر گویش یزدی تبیین و تشریح شده است. آنگاه در دو مقوله «حفظ صورت واژگان از زبان فارسی باستان و فارسی میانه» و «کهن‌واژه‌هایی بازمانده از فارسی دری قدیم» به واکافت ریشه معنایی و تلفظی بسیاری از این واژگان پرداخته است.

**کلیدواژه** گویش یزدی، زبان فارسی، ریشه‌شناسی، واژگان.

---

\*Fakhrosadat.khamesi@yahoo.com